

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาระดับการใช้อิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม ๒. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อยู่ในเขตการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๓๘๘ คน ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๓๒ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าที (T-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยสุด (Least Significant Difference: LSD) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ ท่าน ซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques) ประกอบบริบท (context)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองหล่มสัก จำนวน ๓๘๘ คนพบว่า เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๑ มีสถานภาพสมรส มีจำนวน ๑๙๘ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐ มีอายุ ๑๘ – ๓๐ ปี มีจำนวน ๑๘๖ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๗.๙ มีระดับการศึกษา

ปวส./ปริญญาตรี จำนวน ๑๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๑ และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒

๕.๑.๒ ระดับความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

๑.ด้านฉันทะ (ความพอใจ) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๘

๒.ด้านวิริยะ (ความเพียร) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๐

๓.ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๓

๔.ด้านวิมังสา (ความรอบคอบ) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๙

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มี สถานภาพ ต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอในการแก้ไขซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑.ด้านฉันทะ (ความพอใจ)

ปัญหา อุปสรรค

๑. เทศบาลเมืองหล่มสักจัดทำแผนงานตามความเห็นของตนเองมากกว่าที่จะนำข้อมูลและปัญหาของท้องถิ่นมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนงาน

๒. เทศบาลเมืองหล่มสักขาดการสอบถามปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในการจัดทำแผนงาน

๓. ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานเป็นส่วนน้อย

ข้อเสนอแนะ

๑. เทศบาลเมืองหล่มสักควรมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่สภาพปัญหาของประชาชนแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นแผนงานต่อไป

๒. เทศบาลเมืองหล่มสัก ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ว่ามีความต้องการอย่างไรแล้วเสนอต่อคณะผู้จัดทำแผนงาน เพื่อให้เทศบาลเมืองหล่มสักกำหนดเป็นนโยบาย นโยบายถึงจะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่

๓. เทศบาลเมืองหล่มสักควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการกำหนดแผน

๒.ด้านวิริยะ (ความเพียร)

ปัญหา อุปสรรค

๑. เทศบาลเมืองหล่มสัก เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมเป็นส่วนน้อย

๒. การปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก ตามแผนงานและโครงการไม่ทันตามระยะเวลาที่กำหนด

๓. ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในโครงการ/กิจกรรมเป็นส่วนน้อย

ข้อเสนอแนะ

๑. เทศบาลเมืองหล่มสักควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม
๒. ควรจัดลำดับความสำคัญในแต่ละด้านในเรื่องของการปฏิบัติตามแผนงาน
๓. ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในโครงการ/กิจกรรม

๓. ด้านจิตตะ (ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ)

ปัญหา อุปสรรค

๑. การดำเนินงานของเทศบาลเมืองหล่มสักล่าช้ากว่าที่กำหนด
๒. เทศบาลเมืองหล่มสัก เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเป็นส่วนน้อย
๓. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบงบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเป็นส่วนน้อย

ข้อเสนอแนะ

๑. เทศบาลเมืองหล่มสัก ควรจัดลำดับความสำคัญในแต่ละด้านในการดำเนินงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก
๒. เทศบาลเมืองหล่มสัก ควรจัดลำดับความสำคัญในแต่ละด้านในเรื่องของการปฏิบัติตามแผนงาน
๓. ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในโครงการ/กิจกรรม

๔. ด้านวิม้งสา (ความไตร่ตรอง)

ปัญหา อุปสรรค

๑. เทศบาลเมืองหล่มสัก ไม่มีการแก้ไขปัญหาผลของการดำเนินงานที่ผ่านมา
๒. ประชาชนมีส่วนร่วมหาแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นส่วนน้อย
๓. เทศบาลเมืองหล่มสัก ควรปรับปรุงการดำเนินงานของเทศบาลเมืองหล่มสักจากปีที่ผ่านมาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะ

๑. เทศบาลเมืองหล่มสัก ควรมีการกำหนดงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนงานเพื่อที่จะไม่เกิดปัญหาในเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
๒. เทศบาลเมืองหล่มสัก ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมหาแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมา

๓. เทศบาลเมืองหล่มสัก ควรนำปัญหาจากการดำเนินงานจากปีที่ผ่านมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแผนในการดำเนินงานในปีถัดไป เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยแท้จริง

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth-Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจ)

เทศบาลเมืองหล่มสัก มีการร่วมมือกับทางวัดในการจัดกิจกรรมทางศาสนาซึ่งบุคลากรไม่มีความเบื่อหน่ายทำงานในหน้าที่ และภารกิจที่ได้รับมอบหมายที่ต้องการความเร่งด่วน และไม่มี การรื้อในการทำงาน ให้โอกาสในการสร้างสรรค์งานกับบุคลากร และมีกำหนดเงื่อนไขเวลาและเมื่องานนั้นบรรลุจุดหมายก็เกิดความรู้สึกดีใจที่งานสำเร็จผลตามที่วางแผนไว้ และการปฏิบัติตนต่อกันของผู้ร่วมงาน บุคลากรจะปฏิบัติงานด้วยความรัก และความราบรื่นหากผู้ร่วมงานร่วมกันแก้ปัญหาหรือไม่ก่อปัญหาระหว่างปฏิบัติงาน และการนำหลักอิทธิบาทธรรม มาใช้ในองค์กรแล้วควรนำไปใช้ตั้งแต่ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรจนถึงลูกจ้างประจำและประชาชนที่มาติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีการนำหลักอิทธิบาทธรรม มาใช้ให้ครอบคลุมทุกด้าน และนำหลักอิทธิบาทธรรมลงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือการสื่อสารออนไลน์ วารสาร เพื่อให้พนักงานเกิดการรับรู้โดยทั่วถึงกัน

๒. ด้านวิริยะ (ความเพียร)

เทศบาลเมืองหล่มสัก นโยบายด้านวัฒนธรรม สนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม ประเพณีท้องถิ่น นโยบายด้านเศรษฐกิจ สนับสนุนกลุ่มอาชีพต่างๆ และบุคลากรความเพียรในการปฏิบัติงานเนื่องจากวัฒนธรรมองค์กร เช่น บุคลากรภายในองค์กรมาปฏิบัติงาน มีความกระชุ่มกระชวย อ่อนหล้าก็เข้มแข็งอดทน เป็นทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าการปฏิบัติงานที่ขาดความทุ่มเท ทั้งร่างกายและแรงใจ เนื่องจากเกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านสังคม เช่น ผลตอบแทนที่ได้รับ ขวัญกำลังใจ ผู้ที่มีผลตอบแทนไม่อยู่ในรูปใดก็ตามเช่น ขึ้นเงินเดือน หรือสวัสดิการอื่นที่ไม่เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ก็เป็นสาเหตุให้ขาดการปฏิบัติงานที่ทุ่มเท จึงเป็นสาเหตุให้งานติดขัดไม่สำเร็จลุล่วงการบริการเป็นกิจกรรมหรือการกระทำที่ผู้ให้บริการปฏิบัติต่อผู้รับบริการในขณะที่กระบวนการบริการ ซึ่งเกิดจากการบริการที่มีความสม่ำเสมอของผลงาน ที่ส่งมอบให้กับผู้รับบริการ

๓. ด้านจิตตะ (ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ)

บุคลากรของเทศบาลมีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานน้อยต่างคนต่างเร่งดำเนินงานในหน้าที่ของตน จึงขาดความเอาใจใส่แก่กันและกันซึ่งส่งผลให้การขับเคลื่อนองค์การไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการปฏิบัติงานหลายหน้า หลายแง่มุม แบ่งสภาวะจิตใจได้ยาก เช่น งานบางอย่างต้องการความละเอียดอ่อนในการปฏิบัติ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความเด็ดขาดในการตัดสินใจโดยเร่งด่วน ต้องมีความสนใจ เอาใจใส่หรือตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง โดยไม่สนใจถึงปัญหาอุปสรรคที่เป็นสาเหตุให้เสียกำลังใจ และมีอริยาศัยที่ดีในการให้บริการ การเอาใจใส่ในการให้บริการอย่างเต็มที่ และตั้งใจให้บริการอย่างเต็มที่ มีการสื่อสารและให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อมั่นในการใช้บริการ

๔. ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง)

เทศบาลต้องมีการพิจารณาลักษณะและผลกระทบต่อการดำเนินงาน และการลงมือดำเนินการใดๆ ถ้าไม่มีการใคร่ครวญความคุ้มค่าก่อนกระทำ การดำเนินงานโดยใช้สติ คิดพิจารณา วางแผน ทดลอง วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเพื่อจัดการดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้น และเทศบาลควรหาเหตุผลของงานและตรวจสอบข้อบกพร่อง คิดทบทวนและหาทางแก้ไขปรับปรุงงาน ใช้ปัญญาดำเนินงานโดยตรวจสอบข้อดีข้อเสียข้อบกพร่องตลอดจนปัญหาและอุปสรรคและหาวิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผล ใช้ปัญญาดำเนินงานอย่างมีเหตุมีผล เป็นการเพิ่มโอกาสในการก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จในอนาคต ดังนั้น องค์การจึงต้องมีการวางแผนพัฒนาสายอาชีพให้แก่บุคลากรในองค์กรของตน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนมีความเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น ต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พัชรีย์ ขำนาญศิลป์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ” พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการ บริหารจัดวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์

ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา พบว่า อยู่ในระดับมากทุก ด้าน ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและรายได้ พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพและระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท ๔ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนบุคลากรที่มีเพศ อายุ รายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ไม่แตกต่างกัน^๑ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีณา มะหะหมัด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกือบทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงานและด้านการประเมินผล มีเพียงด้านเดียว คือ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลมากที่สุด คือ การที่ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาลและเจ้าหน้าที่ ได้ประชาสัมพันธ์ให้ทราบอยู่เสมอ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ไม่มีเวลาเพียงพอและภารกิจมาก^๒

๕.๒.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอลหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกเป็นรายด้าน

๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจ) ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอลหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก การจะทำงานต้องเริ่มจากการมีฉันทะก่อนและรักในงานที่ทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญ์กัฬารณ์ กลิ่นนันทนวล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงาน จังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔” ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัด พิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ ด้านฉันทะ อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖, ด้านวิริยะ

^๑ พัชรี ชำนาญศิลป์ , “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท ๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^๒ อารีณา มะหะหมัด, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาญจนบุรี”, การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), หน้า บทคัดย่อ.

อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘, ด้านจิตตะ อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ และด้านวิมิงสา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑^๓ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพพร ฤกษ์คา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” จากการศึกษาพบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลจตุรพักตรพิมาน จากมากไปหาน้อย คือ ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสะอาดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและด้านโครงสร้าง ๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมานที่จำแนกตามเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๔

๒. ด้านวิริยะ (ความเพียร) ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเทศบาลเมืองหล่มสัก มีความเพียร พยายาม กระตือรือร้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสงค์ โพธิ์เนียม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด” การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางสำคัญและเป็นกระแสหลักในการบริหารงานภาครัฐในปัจจุบัน หลักการสำคัญ คือ เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและนำประเทศเข้าสู่สังคมประชาธิปไตย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ๒. ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการมีส่วนร่วมและปัจจัยการดำเนินการเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ที่มีอยู่มากกว่า ๑๘ ปี จำนวน ๓๙๓ คน เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ และการทดสอบเอฟ ผลการศึกษาพบว่า ๑. ประชาชนในเขตเทศบาลเมือง

^๓ กัญกัฬารณ์ กลิ่นนิมมวล, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^๔ ไพพร ฤกษ์คา, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๐).

ร้อยเอ็ดมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดในระดับมาก ๒. ความสัมพันธ์ของปัจจัยการมีส่วนร่วมและปัจจัยการดำเนินการเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดนั้น ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคม ถิ่นที่อยู่อาศัย การให้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังประชาชน ทักษะคติของประชาชนและการเปิดให้เข้าถึงมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมที่เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดควรดำเนินการ คือ เพิ่มการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานแก่ประชาชนให้มากขึ้น ควรปรับปรุงระบบและระดับการตอบสนองต่อประชาชนให้รวดเร็วมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจะสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้มาก^๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทองดี นิปโก (สุราทิพย์)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของสถาน สงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔” พบว่า การบริหารของ สถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ด้านการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าบุคลากรเจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ที่มีความ เกี่ยวข้องในฐานะผู้มารับบริการของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค มีการบริหารงานของสถาน สงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ มีการบริหารงาน ตาม หลักพรหมวิหาร ๔ อยู่ใน ระดับปานกลางทุกด้าน การเปรียบเทียบการบริหารของสถานสงเคราะห์ บางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และสถานภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลทำให้การบริหารงานของสถาน สงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และสถานภาพ^๖

๓. ด้านจิตตะ (ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ) ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัด เพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก มีความตั้งใจจริงใจ บริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุวิทย์ สิริวฑฺฒโน (พรหมเกิด)** ได้ศึกษาวิจัย

^๕ ประสงค์ โพธิ์เนียม, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด, การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๐).

^๖ พระมหาทองดี นิปโก (สุราทิพย์) , “การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔” , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

เรื่อง “การบริหารงานตาม หลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัด นครศรีธรรมราช ” พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ของ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความ คิดเห็นของพนักงานในการ บริหารงานตามหลัก อิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และรายได้รวมต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการบริหารงาน ตามหลัก อิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัด นครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน” ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธีระชัย อินทร์น้อย** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลางทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมรองลงมา คือ ด้านความโปร่งใส และด้านคัมค่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์ การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอ ชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญต่างกันทางสถิติที่ระดับ .๐๕”

๔. ด้านวิมังกา (ความไตร่ตรอง) ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัด เพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเทศบาลเมืองหล่มสัก มีการพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล เพื่อนามาปรับปรุงแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระธรรณันต์ ขยานนโท (ประเสริฐศิลป์)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริส ธรรม ๗” พบว่า การบริหารงานของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี (ค่าเฉลี่ยที่ระดับ ๓.๘๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ ค่าเฉลี่ยน้อยไปหามากดังนี้ คือ ด้านธัมมัญญู ด้านอรรถัญญู ด้านอัตตัญญู ด้านมัตตัญญู ด้านกาลัญญู

^๗ พระมหาสุวิทย์ สิริวทโน (พรหมเกิด), “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^๘ ธีระชัย อินทร์น้อย, ดาบตำรวจ, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

ด้านปรีชาญาณ และด้านบุคลิกลักษณะ^๙ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชาตรี แนวจำปา** ได้ศึกษาวิจัย “การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ” ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะและด้านจิตตะ ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมาก สำหรับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง บุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษาและตำแหน่งที่ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน สรุปได้ว่าทุกคนต้องใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงาน ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียร บากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงานและมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ^{๑๐}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” มีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. องค์กรและผู้บริหารควรจัดทำโครงการ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนภายในเขตเทศบาล เช่น โครงการการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

๒. เทศบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหล่มสักมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนโดยการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในโครงการ/กิจกรรม

๓. เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหล่มสักเสนอความต้องการและปัญหาในชุมชน และแสดงความคิดเห็นวิจารณ์การบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสักเพื่อเทศบาลเมืองหล่มสักได้รับข้อมูลปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

^๙ พระชนันต์ ชยानนโท (ประเสริฐศิลป์), “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^{๑๐} ชาตรี แนวจำปา , “การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ที่ทางเทศบาลจัดขึ้น เพื่อนำให้ประชาชนมีความเข้าใจในโครงการนั้นๆ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

๒. ควรมีการชี้แจงถึงปัญหา และอุปสรรคในการทำงานให้แก่ประชาชนได้รับทราบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ว่าทางเทศบาลมีความเอาใจใส่ในการบริหารงาน

๓. ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง เพื่อกระตุ้นบุคลากรให้มีไฟในการปฏิบัติงานไม่เฉื่อยชา มีแบบชี้วัดความสำเร็จของงานเฉพาะภายในองค์กร เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้ระดับคะแนนเป็นเกณฑ์การพิจารณา ทั้งนี้เพื่อเป็นการวัดประสิทธิภาพของผลงานก่อนที่จะใช้งานจริง และลดปัญหาข้อผิดพลาดในการดำเนินงานครั้งต่อไป

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่ในการศึกษาภายใต้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นพื้นที่เดียวในการศึกษา สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปนั้นควรทำการศึกษา ดังนี้

๑. ควรศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลเมืองความแตกต่าง หรือความสอดคล้องกันในระดับการบริหารพัฒนาบุคลากรในองค์กร

๒. ควรทำการศึกษาวิจัยผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เป็นการบริหารอย่างต่อเนื่อง และควรเปลี่ยนประชากรกลุ่มตัวอย่างและสถานที่ในการศึกษาวิจัย เพื่อเปรียบเทียบกับกรวิจัยในครั้งนี้

๓. ควรทำ การวิจัยเชิงเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างปัจจัยภายใน(บุคลากรภายในองค์กร) และปัจจัยภายนอก (บุคลากรที่มารับบริการ)ในองค์กร

๔. ควรมีการเพิ่มเครื่องมือในการวิจัยให้กว้างมากขึ้น เช่น การสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงที่สุด